

Stanislav Struhar

Cizinky

Stanislav Struhar

CIZINKY

Dvě povídky

VOLVOX GLOBATOR

Stanislav Struhar

CIZINKY

Dvě povídky

Stanislav Struhar

Fremde Frauen – Zwei Erzählungen

Přeložil Pavel Vrtílka

*Gefördert aus den Mitteln des Bundesministeriums für Unnterrich,
Kunst und Kultur*

*Kniha vychází s podporou Spolkového ministerstva pro výuku, umění a
kulturu*

Copyright © Stanislav Struhar, 2013

Translation © Pavel Vrtílka, 2013

ISBN 978-80-7207-935-3

Z německého originálu Fremde Frauen - Zwei Erzählungen
vydaného nakladatelstvím Wieser Verlag v roce 2013 v Klagenfurtu

přeložil Pavel Vrtílka

Redakce Tereza Houšková

Obálka Jakub Sejkora

Grafická úprava Marcela Strejčková - Nomzamo

Vydalo nakladatelství & vydavatelství

VOLVOX GLOBATOR

Štítného 17, 130 00 Praha 3

www.volvox.cz

jako svou 999. publikaci

Epub připravil - PureHTML.cz

Vydání první Praha 2013

Adresa knihkupectví
VOLVOX GLOBATOR:
Štítného 16, 130 00 Praha 3 - Žižkov

Cesta k vypravěčství, k svébytnému světu v oné formě, jakou si přál Herder, je dnes, více než 200 let poté, stále ještě výzvou. Více než kdy jindy, pokud člověk pohlédne na události v této krizi, jež je kulturní a už dávno ne pouhou krizí finanční. A přesto jsme již v literatuře zhustili všechny zkušenosti, které lidem nabízejí možnost nalézt toho druhého, protějšek, a v něm pak sebe sama. Neukazuje nám snad literatura stále znovu, jak toužíme po tom, abychom byli konečně vyslyšeni, konečně bráni na vědomí a byli čteni?

Lojze Wieser

Bernadette

Zatímco jsem se chystal ke spánku, myslel jsem na Prahu; nejmenoval jsem se již Alan Doležal, nýbrž Alan Dolezal. Uplynulo skoro pět let od chvíle, co jsem opustil svou vlast. Občas se mi zdálo, že pražské ulice jsou v bezprostřední blízkosti, občas jsem do nich ve snech vstoupil, cizí jen svým cestovním pasem. Matce jsem svým útekem způsobil bolestivou ránu, která se s každou vzpomínkou na mne bude znovu otevírat. Věděl jsem, že by ty vzpomínky nikdy nechtěla ztratit; jistě si uschovala pohlednici, kterou jsem jí poslal z uprchlického tábora. Nevlastní otec mě bude sotva postrádat. A sestra? Jitka se na mě zřejmě ptá, bylo jí právě deset, když jsem ji viděl naposledy.

Při snídani jsem opět pozoroval park Augarten, jeho nádherně košaté a hustě olistěné stromy. Opuštěný, ne však tichý byl tenhle park, už dlouho jsem znal jeho melodie. V měkké trávě a na starých lavičkách si pohrávaly sluneční paprsky, alej se před mými okny plnila kouřově jemnými stíny, obloha vzbuzovala iluzi léta.

Poslední metry do Josephina jsem musel běžet. Na chodbě jsem se ale zastavil, čekal jsem, dokud Bernadette nevstoupí do posluchárny. Byla tentokrát obsazena jen z poloviny, a tak v ní bylo ticho. Sotva jsem za sebou zavřel dveře, už mi z poslední lavice kynul Philipp.

Ve druhém roce svého studia farmacie jsem si začal postupně zvykat na to, že jsem studentem. Od té doby, co jsem v Praze pracně složil maturitu, bylo pro mě nepředstavitelné, že bych svůj život musel omezovat dalším vzděláváním: snil jsem o svobodě a byl jsem pevně přesvědčen, že ji mohu nalézt jen v cizině.

Do Josephina jsem chodil jen dvakrát až třikrát týdně, neboť jsem pracoval jako hlídač v Historickém muzeu města Vídně. Zpočátku mi studium působilo muka, také později pro mě bylo

příčinou různých trápení, přesto jsem při něm neztratil víru v lepší život.

Přednáška náhle skončila, starý profesor se ten den zase dal do obvyklého spěchu, jeho aktovka s doklady přistála na podlaze, v jedné z předních lavic se někdo rozesmál. Philipp a já jsme vyšli z posluchárny jako poslední, na chodbě se už utvořily skupinky studentů.

Také dnes jsme šli do zahrady Josephina. Tentokrát nás bylo osm, čtyři muži a čtyři ženy, všichni téměř stejného věku. Cestou se mluvilo o oslavě Manueliných narozenin, která se měla konat večer v jednom podniku. Za mnou se bavily Susanne a Bernadette. Bernadette šla s námi do zahrady teprve potřetí, v jejím hlase znělo rozhořčení. Šlo o Christiana, Susannina přítele, který se loudal několik kroků před nimi. Jeho tělo bylo mírně obézní a téměř svéhlavé, jeho tvář však měla jemné, pravidelné rysy; tak jako spíše nenápadná, štíhlá Susanne byl i on plavovlasý a modrooký.

Josephinská zahrada byla bujná a čistá, a to jak na slunci, tak ve stínu. Poprášena jemnými barevnými kapkami, připomínala staré impresionistické malby, její krása se zdála být nepomíjející jako hluboko zarytá vzpomínka. Stromy se tu vznešeně tyčily do výšky, v jejich listí zněl jasný, hravý zpěv ptáků. Spíše šetrně než tísnivě byla zahrada obklopena domy, odstíněna od velkoměstského života.

Vedle skleníku ležely v trávě tři studentky a učily se, pár kroků od nich se smáli dva studenti. Šli jsme hluboko do zahrady a nakonec se posadili do těžkého stínu mohutného stromu. Odpovídal jsem na Philippovu otázku o právě probíhající výstavě v Historickém muzeu, ostatní mluvili o tom, co zažili o uplynulém víkendu. Ve vůních zahrady se neustále mísily sladké parfémy, vzduch rozechvívaly tlumené ženské hlasy, vánek příjemně hladil po kůži.

Philipp si povzdechl a řekl Manuele, že doufá, že nepřijde o stipendium. Usmála se, a aniž by se na něj podívala, odvětila, že je jenom třeba, aby byl dál dobrým studentem. Stejně jako Christian,

dodala ještě, než se zahihňala.

Zrovna jsem se chystal položit vedle Philippa, když mezi Christianem a Bernadettou došlo k hádce. Bernadette byla rázná a jízlivá, s mrazivou ironií vyjádřila, jak hluboká je její nechuť k lidem s nadváhou. Tvář měla ostře, ale krásně řezanou, mléčně bílá pleť byla jemná a bez poskvrnky. Plavé, po ramena dlouhé vlasy, hladké a jemné, se leskly tak jasně jako ty moje, rty měla úzké a rovnoměrně zakřivené, zelenomodré oči zrcadlově jasné. Byla o něco menší než já, ale sportovní a hbité postavy. V jejím zjevu se zabydlil podivně zasmušilý půvab. Snažili jsme se jeden druhému vyhýbat, vůbec jsme se nezdravili, a když se naše pohledy náhodou setkaly, schválně jsem uhnul. Manuela jednou vyprávěla, že Bernadette nepotřebuje stipendium ani práci, protože dostává hodně peněz od rodičů.

Miriam promluvila z boku na Bernadettu. Vyměnily si jen pár tichých slov a vstaly. Než odešly, Miriam se rozloučila. Vypadaly obě jaksi podobně, jen Miriam měla tmavé vlasy a byla otevřené povahy. Už když jsem začal studovat, bývala Miriam s Bernadettou hodně pohromadě, ale blízkými přítelkyněmi se nikdy nestaly.

Vleže jsem hleděl do nádherně živé koruny stromu, hlasy v ní ukryté byly najednou těmi jedinými v zahradě. Neměl by brát Bernadettu vážně, byla první věta, která prolomila mlčení. A pak utrousil Franz ještě další poznámky. Poté, co jsme se všichni před Josephinem rozloučili, šel jsem s Franzem na zastávku. Na Manuelinu oslavu narozenin přijít nemůže, protože má službu. Pracoval čtyřikrát týdně jako číšník, ale s prací byl spokojen, byl rád mezi lidmi. Na zastávce mi stiskl ruku a popřál mi příjemnou zábavu. Pak přešel ulici a já jsem zahlédl, jak jeho tvář zvažněla.

Doma jsem snědl pár zbytků z předchozího dne a pokoušel se učít. Sotva jsem však dočetl stránku, můj pohled utkvěl na telefonu, který byl přede mnou hned vedle počítače. Vstal jsem a šel k oknu. Matčina čeština zněla tiše a jen v mých myšlenkách stejně jako ta

moje. Od té doby, co jsem opustil uprchlický tábor, zaznívala má čeština pouze v mých myšlenkách. Znovu jsem si představil sám sebe, jak sahám po telefonu a pak slyším hlas své matky. Zavřel jsem oči a sklonil hlavu.

Zazvonil telefon. Byla to Johanna. Poprosila mě, abych za ni vzal službu.

„Kdypak?“ zeptal jsem se. „Co za to dostanu?“

Večer jsem se zpožděním došel do podniku. Hrál hlasitý pop, všude stáli nebo seděli mladí lidé. Od jednoho stolu na mě mávnul Philipp, rozjásaný uprostřed mých známých. Když jsem se k nim prodíral, zpozoroval jsem Bernadettu, která seděla sama na baru. Překvapilo mě, že tentokrát před mým pohledem uhnula. Pozdravil jsem všechny známé a obrátil se k Philippovi. Tu mě oslovila Miriam, chtěla se mnou mluvit. Roztržitě jsem přikývnul, ale Manuela ji zatlačila zpátky na židli a donutila k přípitku.

Když jsem se pak podíval k baru, byla Bernadette stále ještě sama. Zdálo se, že je zabrána do pozorování skupiny tančících, působila však neklidně. Vzpomněl jsem si na Jitku. Musela už být v tom věku, ve kterém se dívky stávají ženami. Mohla být dokonce i podobný typ jako Bernadette. Vtom jsem se setkal s pohledem Miriam, který mě provrtával, a uviděl, že přichází ke mně. V souladu s jejím přáním jsem s ní vyšel ven na ulici. Na rohu domu jsme se zastavili a ona mi oznámila, že Bernadette je v tísní a potřebuje okamžitě pomoci. Podíval jsem se na ni překvapeně.

„Odpoledne ji nevlastní otec vyhodil z domova,“ vysvětlovala Miriam, „a ty jsi jediný, kdo má volný pokoj. Jen na pár dní.“

„Něco tak šíleného už jsem dlouho neslyšel,“ řekl jsem. Miriam na mě chvíli naléhala. Sama bydlela v podnájmu, proto mohla Bernadettu vzít k sobě do pokoje jen na jeden den.

„Nedovedu si to představit,“ řekl jsem vážným hlasem, když jsme se vrátili dovnitř, ale Miriam se na mě usmála a poplácala mě po rameni. Za povyku hudby jsme se nakonec oddělili, já zamířil k

našemu stolu a Miriam k Bernadettě.

Byl jsem první, kdo se rozloučil. Víno mě znavilo, pil jsem příliš rychle. Ztracen v myšlenkách jsem na ulici zrychlil krok, když vtom na mě volala Bernadette. Otočil jsem se a zůstal stát, také ona se na místě zastavila. Poděkovala za nocleh a dodala, že jí to je trapné a že samozřejmě zůstane jen na pár dní.

„Postarám se, aby byl byt uklizený,“ řekl jsem jen.

Noc byla chladná, ulice před Augarten byly ponořeny do ticha. Teprve na schodišti jsem znovu zaslechl hlasy. Poznal jsem, že to je ten hubený Čech, který bydlí ve třetím patře v jednom z bytů nade mnou. Druhý, hlubší mužský hlas jsem neznal. Vyrušení mou přítomností přidali své češtině na hlasitosti až potom, co jsem zavřel dveře od bytu. Potichu jsem pak dveře zase otevřel. Čech shora si stěžoval na tu Češku, která bydlí vedle něj. Věděl jsem o ní jen, že to je nenápadná žena kolem čtyřicítky a že žije sama s malým synkem. Před časem zaměstnávala chůvu, mladou a právě tak nenápadnou Češku. A jak jsem jednou zaslechl na schodišti, na počátku osmdesátých let se provdala za Vídeňáka. Hubený Čech měl rodinu, hezkou ženu a malého syna, zdáli se být šťastní. Tu noc jsem se však dozvěděl, že dva byty nade mnou se od sebe velmi liší. Čech se svou rodinou bydlí v těsném jednopokojovém bytě s kuchyní, Češka se synem obývá čtyři prostorné místnosti s balkónem. Slyšel jsem, jak ji ten Čech nazval „pomatenou ženskou“, která je jako kamarádka stále navštěvuje, ačkoliv jim už několik dnů anonymně telefonuje, aby změněným hlasem oznámila brzkou smrt otce rodiny. Jeho syn se pohádal s jejím synem a urazil ho, vysvětloval ten Čech.

Než jsem usnul, vzpomínal jsem na české uprchlíky, které jsem poznal v uprchlickém táboře. Nedovedli si představit, že někdo v mém věku sám uteče do ciziny, a tak mi už v prvních dnech nabízeli pomoc. Byl jsem velmi uzavřený, nikoho by nenapadlo, že jsem díky svému mládí a nezávislosti z nich všech nejméně zatížený

starostmi. A byl jsem jediný, kdo trochu mluvil německy. Už v prvních dnech jsem mohl sledovat, jak rozdílně lidé reagují na nové prostředí. Jedni zářili optimistickými pocity, u jiných se zdálo, že jim sen o zlatém Západu mizí. Jednu mladou matku jsem tehdy viděl plakat. Z nově příchozích uprchlíků jsem byl jediný, komu nebylo přiděleno ubytování v penzionu, musel jsem zůstat v táboře.

Moje kuchyň se ještě nacházela ve stavu znepokojivé zanedbanosti, když zavolala Miriam, aby mi sdělila, že přijedou za půl hodiny. Mohl jsem se sotva osprchovat a umýt nádobí, a už se ozvalo zvonění. Auto, které si Miriam vypůjčila, bylo plné nejrůznějších věcí, spatřil jsem i hi-fi věž, malou televizi a kytaru. I když jsem pomáhal nosit, museli jsme k autu víckrát, a já se při tom bavil s Miriam o oslavě Manueliných narozenin. Bernadette mě sice při příchodu pozdravila, potom však mlčela a odvracela ode mě tvář. Když jsme byli hotovi, zavřely se obě do pokoje, který jsem dal k dispozici, aniž by si prohlédly byt. Ten pokoj jsem nikdy nepoužíval, byl sice skoro stejně velký jako ten můj, ale přes den byl docela tmavý, protože okno se otevíralo jen na malý dvorek.

Krátce poté, co se se mnou Miriam rozloučila, jsem usnul v posteli při čtení, a když jsem se probudil, pokoj se už topil ve tmě. Vstal jsem a šel do koupelny. Malé světlo, které vycházelo zpod Bernadettiných dveří, prořízlo hlubokou noc v předsíni. Pláč mě přiměl zastavit.

Vypnul jsem drncící budík a zůstal ležet, ještě těžká oční víčka se mi pomalu sklápěla. Když jsem otevřel oči podruhé, pohled na hodiny mě vyděsil. Za několik minut jsem odešel z bytu tak tiše, jak to jen šlo.

Místo v muzeu pro mě bylo příliš cenné na to, abych o ně z nedbalosti přišel. Našel jsem je několik měsíců po své emigraci, když už jsem bydlel ve Vídni. V muzeu jsem měl neustále příležitost zdokonalovat si němčinu; kolegové byli prvními Rakušany, kteří mi